

LBRIS

We know
books

LAURENTIU
DUMITREȘCU

România
între două
milenii

EDITURA
CREATOR
BRAȘOV, 2025

C u p r i n s

ÎNCHIDE OCHII CA SĂ VEZI MAI BINE	7
Capitolul 1 BUIMACI, DIN NOAPTE	15
Capitolul 2 CRUCEA	59
PROFESORUL.....	127
CARMEN SPRE PLOPȘOR	130
ȚIGANII RĂI	137
FIRMA	139
TELEFONUL AȘTEPTAT.....	142
VECHEA DORINȚĂ.....	144
ACCIDENTUL	148
FĂRĂ „MĂ”.....	153
SĂ VIN ACUM.....	156
O AȘTEPTA DE-O VIAȚĂ	160
PLAN DIABOLIC.....	177
PROIECT	181
Capitolul 3 FURT DE COPII	188
APARTAMENTUL 40	197
MAREEA NEAGRĂ... ..	198
ALT PRIM	205
PLEACĂ	206
Capitolul 4 OM AL PĂMÂNTULUI	210
PEPENI SUB SOARE!	210
UN OM CIUDAT	215
Capitolul 5 ÎNTORSURA	222
SUNT O DOAMNĂ, VADULE!	222
O SCÂRBĂ LA CASTEL	237

	SPRE INIMA SILVIEI	250
	UN COLONEL	251
	ÎN AMFITEATRU	254
	CASA MARE...	257
Capitolul 6	N-ARE DICTATURA ȘI GENERALI HOȚI?	259
	UN OM DE ACȚIUNE	264
	UN AFIȘ, UN TRĂDĂTOR?	269
	NEAMURI! JURĂ!	273
	NU VOIA SILVIA	276
	PUMN ÎN MASĂ!	277
	PUȘCĂRIA	284
	CA PE SPINI	288
	PE CĂI OCOLITE	293
Capitolul 7	UN OM, UN NIMIC	298
	CE-A ZIS O BABĂ	300
	VODCA E DULCE ȘI VAI DE CEI CARE CAD... ..	310
	CINE-I ÎN PAPĂ?	324
	VIN NEMȚII	327
Capitolul 8	OAMENI AI PĂMÂNTULUI	337
	CARMEN ȘI LUȚU, OAMENI AI PĂMÂNTULUI ..	337
	GENERALE, SĂ NU MĂ LAȘI!	346
	DOMNIȘOARA SOFIA	349
	LA INSTITUT...	354
	EL, GENERALUL, ȘI CEIALȚI PROȘTI	360
	HOOO, CĂ MĂ OMORI!	363
	TELEFONUL	365
Capitolul 9	DURERI ÎNĂBUȘITE	373
	TULBURE ERA REPEDEA	375
	PE DRUMUL BANILOR	378
	ELENA, UITATĂ DE LUME	383
	NU MAI ERA TUDOR!	386
	DAT AFARA	389
	CHIOARA	395
	CASTELUL	398

PISTOLUL	399
S-A RETRAS SCÂRBIT	399
ILARIE CEL TEMUT ERA CĂZUT	403
CRISTINA ȘI NEBUNUL	405
ULTIMUL	407
DOUĂ FEMEI DATE AFARĂ	410
DE BUCURIE	412
VOLUM EDITAT	415
FRUMOASA DUNĂRE	420
PIERDUT FĂRĂ URMĂ	427
RĂZLEȚUL	431
NU ȘTIU, NU MĂ BAG	435
O AIUREALĂ	440
NU ERA EA	442
CASETA MINUNE... ..	445
CE VREI TU, NU VREAU EU	447
DOI BRAZI	450
TATĂ ȘI FIU	451
E FRIG, TOT MAI FRIG	455
CE NOTE AI?	456
NU SE BUCURA	459
CE VOIA?	461
PRIVIGHETORILE DE CE NU MAI CÂNTĂ?	466
„PUNCT”	468
EPILOG	470

ÎNCHIDE OCHII CA SĂ VEZI MAI BINE

Octavian Vadu lovi furios cu pumnul, iar pumnul lui era greu, părând acel ciocan care modelează bucata mare de fier înroșit. Toate lucrurile de pe birou se porniră ca la un cutremur; câteva pixuri zburară aiurea și căzură pe covorul din încăperea unde dormise prima lui noapte după anii cumpliți de detenție. Se schimbaseră multe de atunci, el transformând căsuța din stânga intrării într-un fel de birou, unde lucra îndeosebi primăvara și vara.

Ochii îi deveniseră ca ai unui tigru rănit. După fulgerul roșu din privire, urma tunetul. Vocea îi era puternică și la fel de dură ca a tatălui său atunci când se simțea încolțit în Dumbrava Morilor.

— Nu-i adevărat! A fost un dictator! Nu l-am admirat, cum insinuezi. N-am muncit pentru el, am muncit pentru mine! Am vrut să le arăt ce pot acelora care m-au trimis la ocnă. Am vrut o revanșă. Nu puteam să fac altfel. Erau prea tari și prea răi. Au vrut să mă strivească. Nu le-am oferit niciun prilej. Să-ți între bine în cap: n-am muncit pentru comuniști. Am încercat să le demonstrez, când nu li se putea demonstra nimic, că țara nu a început cu ei și nu avea să se termine cu ei. Iar unii, isteți, chiar au înțeles asta...

Gabriel, nepotul lui, căruia cei din neam îi spusese „Nebunul”, încălecuse șmecherește scaunul și continua să rânjească. Îl admira pe Octavian Vadu, singurul dintre ai lui pe care nu-l sictirea, dar ceva îl îmboldea, ca o forță a răului, să-l tachineze până îl scotea din minți. Și reușea s-o facă punându-i întrebări dure, nu lipsite de temeii, încărcate cu adevăr istoric. Interesant era că doar în discuțiile cu profesorul Vadu

el se simțea stăpân pe gândurile care nu-i dădeau pace, se simțea efectiv liber și, pentru puțin timp, liniștit. Din enervările unchiului său sorbea putere, plecând apoi fără să știe cineva încotro. Pur și simplu, dispărea.

— Eu n-am vrut să muncesc pentru comuniști, spuse el cu un calm superior, după ce Vadu se întoarse de la fereastra încăperii, prin care intrau în voie ultimele raze ale acelei zile.

— Poate că noi, ceilalți, am muncit pentru țară, că țara era și a noastră, nu crezi? contraatacă Vadu pe o altă direcție și cu altă intensitate a vocii.

Brusc, parcă lovit de o forță venită instantaneu din univers, tânărul slab, cu ochii lui negri afundați în orbite, cu nasul ușor acvilin și fruntea în cute mici, încordate, sări de pe scaunul care căzu peste pixurile de pe covor. Nu-i păsa. Rânjetul se transformase în furie.

— Țară? scrâșni el cu o ură pe care Vadu nu i-o dibuise în confruntările lor precedente. Ce țară? A cui țară? Aia căreia vă închinați de la gustul ăluia care și-a luat gâtul ca un laș? Ca gangsterul prins, care nu mai are nicio scăpare? Și care-și zboară creierii?

Octavian Vadu revenise lângă birou. Călcând peste pixuri, nu-i păsa. Gabriel se apropie și el.

Profesorul îl fixă dur, îl fulgeră cu privirea, iar tânărul, ale cărui buze subțiri tremurau averse de adevăr... În fond, asta voia. Același adevăr îl voiau de la el și studenții din marele amfiteatru al Universității, în acea zi blândă de sfârșit de decembrie, când afară începuse să adie vânt de furtună cumplită.

Buzele lui Gabriel tremurau ușor, ca frunzele uscate de afară, care reușiseră să scape de loviturile năprasnice ale asfaltului. Unele se încăpățâneau să nu cadă. Preferau să moară prinse de ramuri, decât strivite de oameni și mașini. Ele, frunzele acelea uscate și țepene, aveau să fie mar-torele primului strigăt născut din disperarea oamenilor: „*Jos dictatura!*”

Se afla acolo, la doi pași. Destinul îl adusese în mijlocul furtunii, încă o dată se juca ușor și rău cu viața lui. Studenții începuseră să plece, unul câte unul, pe nesimțite amfiteatrul se golise. O fată, una cu părul tuns scurt, ca o perie, se apropiase de catedră. Era destul de înaltă, iar fața albă contrasta cu întunecimea părului ei.

— Domnule profesor, de ce sunt atât de mulți care ne vor răul? Ce le-am făcut noi?

Le vorbise despre teoria lui Roller, despre lipsa de dovezi a celor care susțineau că toată populația Daciei trecuse la sud de Dunăre, odată cu retragerea aureliană. Se aștepta ca fata aceea să-l întrebe ce se întâmplă afară, ce-i cu mulțimea din Piață, de ce nu se duc oamenii acasă, ce i-a apucat de strigă ce strigă?

Ei bine, nu. Ea îl întrebase cu totul altceva. Era o întrebare cu înțeles adânc și n-a mai avut timp să-i răspundă. Și ar fi vrut să-i răspundă. Numai că una dintre ferestre se deschisese, izbită parcă de forța strigă-tului: „*Jos dictatura!*”

Toate îi trecură fulgerător prin minte în clipele când Gabriel se oțărâse la el. Cel rătăcit prin lume îl întrebase altceva, se dusese foarte departe în timp, spre începuturile lumii. Făcu un gest care voia să însemne că pricepe ce dorește, dar repetă doar pentru a-și enerva și el interlocutorul:

— Decebal?

— Decebal? Cel de la început de țară? Laș, spui?

— Da, ăla. Un aventurier. Un jefuitor care trecea Dunărea, prăda, ucidea și fugea înapoi ca un hoț...

Octavian Vadu se înfurie din nou, dar nu mai lovi cu pumnul în masă, ci cu un șuvoi de cuvinte:

— Ești un idiot, omule!

— Mulțumesc, îi replică ironic Gabriel.

— Decebal a vrut să le arate celor din marea cetate a lumii din acea vreme că nu-i un fricos, că mai bine ar sta la locul lor și să-l lase în pace. Incursiunile lui la sud de fluviu au fost doar avertismente, nimic mai mult. El era convins că, din cetatea aia mare, vor ieși până la urmă balauri care se vor prelinge prin văi multe, vor trece peste ape mari și munți înalți și vor ajunge la vatra lui poleită cu aur. Voia să întârzie cât mai mult sfârșitul neamului său, de care era conștient. Arătându-le ce poate, credea că-i pune pe gânduri, că-i va face să ezite. Un an, doi, trei. Contau. N-a putut să-i oprească și atunci le-a arătat zeilor cum știe el să moară. Ascultă, tu poți să închizi pentru o clipă ochii?

— De ce? îl întreabă oarecum surprins Gabriel.

— Ca să vezi mai bine. Și ca să înțelegi. De-aia...

Îl ascultă, apropiindu-și alene pleoapele, iar Octavian Vadu se strădui să-i transmită imaginea care lui nu-i dispărea din minte, dimpotrivă, i se contura tot mai mult: voievodul celor mai viteji dintre toți tracii urcând găfâind muntele, *Golgota vieții lui*. Nu fugea de urmăritori, de cei care-i dibuiseră lăcașul prin trădare, de dușmanii de moarte ai poporului său. Nu se temea de secure sau de paloș, nu de moarte îi era lui frică. Voia doar să urce cât mai sus, pe cel mai înalt munte voia să ajungă, pentru a fi mai aproape de cer, de zeul lor, al dacilor, Zalmoxis. De aceea alerga spre înalțuri.

Un fulger fără tunet a tăiat în zigzag albastrul cerului fără pic de nor și din acel fulger a țâșnit sânge. Sânge mult, care a tot curs până când toate văile s-au umplut și apele nu au mai fost ape, au fost râuri de sânge, pornite năvalnic spre fluviul cel mare, pentru a-i schimba și lui culoarea. În mare de sânge a dispărut neamul dacilor, accentuă Octavian Vadu, schimbând tonul vocii, punând în el multă convingere – una căpătată de-a lungul multor ani de studii.

— Așa dispar din istorie popoarele, prietene! Unele dispar definitiv, altele se schimbă radical. Cazul strămoșilor noștri de la început de lume. Nimic nu moare fără durere, nimic nu se naște fără chinuri! Dacă vrei, dacă-ți convine, poți numi toate acestea muncă, efort, sau cum vrei tu. Nu-i vorba de a face ceva pentru cineva, ci de a avea convingerea că a nu face nimic e totuna cu a-ți nega propria existență.

Tănărul încercă să intervină, să atace – că asta știa el să facă – dar unchiul său nu-i dădu răgazul necesar.

— Acum câteva zile mă aflu în mulțimea care se revărsa dinspre Intercontinental, din inima Bucureștiului, spre bârlogul lui Ceaușescu. Toată noaptea am stat ascunși, eu și un lăcătuș, unul Luțu, venit acolo cu tovarășii lui de la o uzină de piese de schimb. Urmărit de miliție, fugise spre Universitate. El era cel căutat. Eu aveam datoria să-l ajut și ne-am ascuns într-un balcon, acoperindu-ne cu niște scânduri și dosare prăfuite și ude. Ca pe șobolani ne căutau... și, după multă vreme, o frică teribilă m-a cuprins. Era sentimentul acela de demult, din anii grei ai pușcării. Țipau, urlau chiar. Unul a împins ușa de la balcon, dar, văzând resturile sub care ne ghemuisem, s-a răzgândit. A tras un foc de pistol peste balcon, spre piață – mai mult din ciudă. Nu știu dacă glonțul acela a lovit

pe cineva, pentru că tumultul din bulevard era prea puternic. Am scăpat. Și a doua zi ne aflam amândoi între cei care năvăleau în Piață. Un copil, unul slab ca un țâr și cam negricios, murdar, zdrențuit, avansa dând din coatele lui osoase. L-am întrebat de ce aleargă, unde vrea să ajungă?

— Să fure și el ceva? Ce altceva putea să fie în mintea lui?

— Nu, nici vorbă! A spus, cu gura până la urechi și cu tot chipul scădat într-o curiozitate parcă fără limite, că vrea să vadă și el „Dictatura” și de ce toată lumea o dorește la pământ. A continuat să se strecoare printre cei mulți și să strige și el, cu glasul lui pițigăiat, „Jos dictatura!”, pe care o considera, probabil, o femeie foarte frumoasă. Pe el îl luase valul, dar chiar așa fiind, voia ceva: să se convingă de ceea ce voia. Și mai știi ceva, prietene? Când am ajuns și eu – pentru că lăcătușul Luțu, fiind mai tânăr și mai pornit, mi-o luase cu mult înainte – la intrarea în Comitetul Central, în clădirea aceea de care se temea toată lumea, acolo, după prima intrare, împinși mai într-o parte, sub o scară, se aflau trei cadavre calde încă: un bătrân cu părul alb – ca un Dumnezeu arăta – și doi copii. Unul era puștiul despre care ți-am vorbit. Ceva puternic, un glonț, îi lovise tâmpla, vânătă, aproape neagră. Murise, probabil, instantaneu. Pentru ce? Pentru că a dorit ceva. Ceva ce nu știa. Și pentru care a plătit cu viața. Atât avea, atât stăpânea, era a lui și nimeni nu-l putea opri să facă decât ceea ce voia cu ea.

— Și ești de acord?

— Bineînțeles că sunt de acord, îi răspunse firesc, fără să bănuiască explozia ce avea să urmeze.

— Atunci luați-vă mâinile de pe viața mea, nu mă tot dădăciți! Eu n-am să îngădui nimănui să tropăie pe sufletul meu! Și nici n-am să-mi iau gâtul ca Decebalul tău, nici ca țiganul tău prost și mort ca un nimic n-am să fiu. Nu mă interesează revoluția voastră, pe care o detest cum am detestat și comunismul. Nimic nu mă interesează din toate tâmpeniile astea. Pentru mine nu sunt decât refulări animalice!

Era atâta duritate în spusele lui, încât, pentru o fracțiune de secundă, Octavian Vadu avu impresia că în fața lui nu se afla un om, ci doar o ființă care rostește, ca un robot, niște lozinci idioate.

— Atunci ce vrei tu?

Sângele îi năvălise în creier, toată fața i se roșise, părea ca o dinamită gata să se aprindă, și așteptă răspunsul ca un ins gol cu picioarele pe un covor de jăratec. Gabriel, dimpotrivă, era tot mai calm. Pășii încet spre ușa acelei bucătării de vară, loc de documentare pentru profesor, și, după ce dădu din mână a lehamite, zâmbi vag-ironic. Când întredeschise ușa, fasciculul de raze anacronice, cu sfârșitul de decembrie, îi inundă fața. Doar cuta de la mijlocul frunții îi rămase pe retină lui Octavian Vadu.

— Eu nu vreau nimic!

Intrase strălucit, printre primii, la două facultăți politehnice, pe care le părăsise după doi ani, fără nicio explicație, dispărând apoi fără urme, săptămâni la rând. Nimeni nu știa ce-i cu el, ce face, pe unde rătăcește. Nu discuta cu oricine, era nemulțumit de toată lumea, îi era scârbă până și de sine însuși. Îl ura pe acel rege al dacilor pentru că avusese prea mult curaj – asta ar fi dorit să-i spună, la un moment dat, profesorului – dar cu timpul ajunsese la convingerea că prea mult curaj înseamnă și nebulnie, o pată întunecată lăsată ca o ceață deasă pe acea zonă a minții în care se plămădește luciditatea. Curajul fără limite și curajul născut din curiozitatea inconștienței – în fond, al prostiei – asta pare să fie microbul care pune uneori stăpânire pe mințile oamenilor, care dau naștere la spasme, la convulsii, la gesturi fără noimă, de pe urma cărora profită hoții, nemernicii, jigodiile.

Ar fi vrut să-i spună asta lui Octavian Vadu. N-o făcu. Dar, înainte de a ieși, îl mai zgândări cu o întrebare idioată:

— Revoluție, zici?

— Spune-i cum vrei. Eu știu, am văzut cu ochii mei, că oamenii s-au adunat acolo unde se găsea balaurul, răul cel mare, și toți au format un pumn uriaș cu care au lovit fără milă. Apoi, pumnul acela s-a deschis într-o mână – tot uriașă era – care a întors o filă din viața lor. Au fost strivite câteva vieți, multe din visele unora s-au spulberat, dar pe harta lumii, la mal de Dunăre și lanț de munți Carpați, s-a aprins o flacără. Un foc. Asta a fost, o flacără. Una care a ars intens câteva zile. Poți să-i spui și revoluție. Numai dacă nu-ți este scârbă...

— Eu nu-i spun în niciun fel. Nu mă interesează! zise el pe același ton, fără inflexiuni, care-l enerva cel mai mult pe profesor. Tâmpeniile societății mă lasă rece. Facă-se voința oamenilor, dar tare mă tem pen-

tru dumneavoastră, domnule profesor, că toate cele ce se întâmplă vor sfârși în execrabil. Din nebuloasa asta care v-a cuprins pe toți vor apărea la lumină escrocii care se vor considera stăpâni, sigur mai răi. Când se revarsă apele, ies la iveală și viermii. Și miroase urât. Vă veți convinge repede de tot. Nu mă îndoiesc o clipă că așa va fi.

Păși dincolo de ușă, Octavian Vadu în urma lui.

— Gabriel?

— Ce mai este?

— Ce-ai de gând?

— Eu? Nimic. Nu muncesc pentru viermi. Viermii trebuie striviți. S-o facă alții, cine are chef..

Lăsa poarta de la curte întredeschisă. Vadu nu ieși în stradă, nu-l urmărea niciodată, nu-l interesa încotro se duce și, chiar dacă l-ar fi întrebat, nu i-ar fi spus. Apărea când nu te așteptai, pleca brusc, fără nicio explicație. Întotdeauna întâlnirile cu el îl enervau, dar în același timp îi dădeau o anumită satisfacție, una aparte, pe care încă nu și-o putea explica. Gabriel era ca o nălucă, era ca un dat, ca o prezență instantanee pe care trebuie s-o lași în pace, doar s-o ascuți, să-i spui ce vrea să audă – numai ce vrea să audă, nimic altceva.

În cele câteva întâlniri pe care le avuseseră, nu reușise să pătrundă în intimitatea gândurilor lui, pentru că niciodată nu și le ducea până la capăt. Nu voia s-o facă. Era extrem de sofisticat mecanismul gândirii lui, mecanismul întregului său fel de a fi. De vreo două ori îl găsisse dormind acolo, în patul foarte îngust din acea bucătărie în care intra cu voia doamnei Râpeanu, care locuia în casa de alături și care, în absența lui Vadu, avea grijă de întreaga gospodărie din strada Soveja. Îl lăsa să se odihnească. Deseori i se făcea milă, căuta de fiecare dată să-l ajute, dar tot de fiecare dată Gabriel refuza cu o privire atât de dură, încât oprea din fașă orice gest.

Gabriel nu oferea nimănui nimic, iar de luat lua de la cei din jur extrem de puțin – nu pentru că s-ar fi putut cumva simți rușinat sau jenat, ci pentru că nu voia să se îndatoreze nimănui. Era un singuratic, și așa voia să rămână. Mulți îl compătimeau. Octavian Vadu, nu. Îl considera cu mult peste inteligența medie. Se afla printre cei dotați de

la natură – sau de la Dumnezeu – cu o judecată excepțională. Și asta îl făcea pe profesorul de istorie să nu-l compătimizească, dimpotrivă.

Nu-l ura, n-avea de ce s-o facă, dar nici nu putea să-l iubească, deși erau rude, deși prin venele lor curgea sânge din neamul lui – neamul Vadu. Era de-ai lui, se îndepărtase însă de toți, pentru că, zicea nu o dată, îi urăște, considerându-i niște imbecili, niște nimicuri care nu știu decât să se târască de la o zi la alta, ca animalele. Destui îi închiseseră definitiv porțile, foarte puțini mai lăsaseră câte o ferăstrucă prin care să pătrundă spre inimile lor. Printre aceștia foarte puțini se număra și unchiul lui, Octavian Vadu.

Cu el, Gabriel simțea o plăcere nebună să discute, să se contrazică, și atunci când îl punea în încurcătură jubila. Se simțea fericit, deasupra tuturor. Mama lui, Eugenia, sora lui Octavian, făcuse eforturi supraomenești să-l ducă la un medic, să-i facă un consult general. Ei bine, din clipa aceea a început să-și urască mama, jignindu-i grosolan pe toți cei care-i aduceau aminte despre ea, devenind atât de violent încât avea impresia că ai în față un om care nu-i în toate mințile.

De câteva ori, Octavian Vadu avusese convingerea că ideile lui Gabriel veneau dintr-o altă zonă decât cea firească a minții umane. Erau idei dure, ca glonțul care lovește betonul și care plânge ascuțit și scurt la ricoșeu.

Câteva minute bune după ce dușmanul de moarte al mult prea curajosului voievod de la început de lume dispăru dincolo de poarta de la Soveja, Octavian Vadu avu impresia că ochii aceia verzi continuau să-l privească, încărcăți de o compătimire fără sens. Și tot atunci, la prima lor despărțire de după Revoluție, avu și convingerea că năluca aceea va reveni în viața lui – nu pentru a-i răvăși sufletul, acolo era destulă liniște – ci pentru a-i strica ordinea firească a gândurilor, una stabilită de-a lungul multor ani de cercetări minuțioase, temeinice, chiar chinuitoare.

Își adună cu grijă pixurile și cele câteva coli cu însemnări împrăștiate. Se așeză la măsuța-birou, puse o coală albă peste celelalte și se sforță să scrie ceva, în continuare la studiul pe care trebuia să-l termine în maximum patru luni. Nu putu, pentru că peste coala respectivă începuseră să mișune tot felul de viermi scârboși, care-l făcură să izbească din nou cu pumnul în masă și să alunge gândurile care nășteau așa ceva.

*Capitolul 1*B U I M A C I ,
D I N N O A P T E

Greu de tot auzi bătăile în poarta curții din Soveja. Se culcase destul de târziu, oboseala ultimelor zile se acumulase repede, părea și mai îmbătrânit, alte fire albe răsăriseră lângă celelalte, dar nu le băga în seamă. Se ridică încet din patul cald. În cameră se făcuse frig, soba de teracotă, deși nouă, nu putea păstra o temperatură acceptabilă multe ore la rând. Cu mișcări lente își trase pe el un halat de culoare albastră, ca al medicilor de la spitale, după care păși spre ușa dinspre care veneau bufniturile din poartă.

Când apăru în foișorul casei, zări pe tânărul care escalada gardul.

— Ce-i, măi omule? Ce s-a întâmplat? îi strigă el intrusului.

— Domnule profesor, avem nevoie de dumneavoastră, îi spuse Vlăduț Stuparu din Dumbrava Morilor.

Vadu îl recunoscuse încă de când se afla pe gard. După ce-i strânse mâna, îl pofti la măsuța din foișorul-balcon.

— Așteaptă să mă îmbrac, îi zise el, după care dispăru în dormitorul cel mare al casei. Când reveni, după câteva minute, îl pofti în bucătăria de vizavi și, abia după ce-și aruncă peste fața destul de obosită apă rece de la robinetul din curte, se așeză la masa unde mânca, acolo fiind și mai cald – atât de la frigiderul care se afla tot timpul în priză, cât și de la aragazul pe care gătea.

Și, în timp ce el făcu repede niște ochiuri cu șuncă și încălzi laptele, îl îndemnă pe Stuparu să vorbească.

— Trebuie să veniți, domnule profesor, că ăia, nenorociții lui Pricop și Nodițu, vor să pună iar mâna pe sat. Au încercat și ieri, și alaltăieri, și era gata-gata să iasă cu bătaie, iar la noi, știți foarte bine că în astfel de situații se lasă cu răniți. Și-ar fi mare păcat ca și după Revoluție, tot nemernicii să poruncească în Dumbrava.

— Vlăduț, îi spuse Vadu, oferindu-i oaspetelui său o farfurie și o ceașcă mare cu lapte, dar nu-i treaba mea...

— Cum nu-i, domnule profesor, cum nu-i?! Întrebă nedumerit brunetul, care, auzindu-i vorbele, împinse mai într-o parte farfuria cu ochiurile bine făcute. Nu mai este Dumbrava și satul dumneavoastră? Să nu spuneți nu, că eu unul nu vă cred, și nici prin cap nu-mi trece că veți lăsa să se facă o nedreptate. Așa ceva nu se poate!

— Ia, servește-te, îl îndemnă Vadu, căruia îi plăcu furia tânărului, mai ales roșeața care-i cuprinsese chipul după ce auzise primul răspuns al celui pe care îl idolatrizase. Mai mănâncă, îi mai zise o dată, și numai după acest al doilea îndemn Vlăduț Stuparu se atinse de farfuria îmbietoare.

— Nu ei au suferit în pușcăriile în care ați fost, mai izbucni o dată tânărul din Dumbrava și fu gata-gata să se înece cu bucățica de pâine tăvălită prin oul moale. Sunt niște paraziți, domnule profesor, iar de nea Gheorghe și-au bătut joc cum au vrut! Nu e drept! Nu, nu e drept! mai repetă el o dată.

Când auzi numele tatălui său, Octavian Vadu își încleștă fălcile, revăzându-și instantaneu secvența din trecutul care-i marcă mulți ani din viață. Revăzu chipul bătrânului când s-a întors acasă după cei aproape zece ani de temniță grea, și pe al fratelui îl revăzu, și pe al sorei lui, Eugenia, singura care-l iubise cu adevărat. Nu și chipul mamei, tocmai pe al ei, nu – și asta îl făcu să urla în interiorul ființei sale, așa cum urlă lupul în mijloc de iarnă cumplită, la margine de pădure, departe totuși de satul adulmecat. Ceva se rupse brusc în echilibrul său, acela pe care și-l impusese ca principiu de viață cu o voință ieșită din comun și care-i permisesse să se mențină la suprafață în ciuda tuturor celor care-i dorișă cu ură pieirea.

— Își bău în liniște laptele călduț, iar calmul lui îl făcu pe Vlăduț Stuparu să se considere refuzat. Când acesta dădu să se ridice, îi auzi vocea, singură, care nu mai comporta îndoială:

— Ești cu mașina?

Dacia albastră, nu nouă, dar foarte bine îngrijită, zbură spre Dumbrava.

În fața primăriei oprî în scârțâituri ascuțite de frâne. Fără să fie chemați de cineva, se aflau acolo vreo 15 săteni care discutau aprins, în contradictoriu. Așteptau parcă să se întâmple ceva. Presimțeau.

Pe drum, fără să fie atent la cum conduce Vlăduț – și tânărul conduse ca un nebun – Vadu își orânduise ideile. Când mașina intrase în sat, știa exact ce avea de făcut.

— Vlade, așa-i zice el mecanicului auto, dă fuga prin sat cu mașina și cheamă-i pe oameni aici, la primărie. Și oamenii veniră repede.

— Eu, ca primar... încercă Vasile Pricop să spună ce dorește, dar o voce puternică și aspră veni spre mulțime dinspre pod, și toți crezură, pentru o clipă, că a înviat din morți Gheorghe Vadu, omul cât un munte și tare ca stâncă.

— De la Revoluție nu mai este nimeni primar aici! zise Octavian Vadu, urcând spre ultima treaptă a scării primăriei. Că de-aia a fost Revoluție, ca să plece jigodiile și să revină în fruntea satului oamenii. Gospodarii lui.

O rumoare, ca un val, trecu peste lumea adunată acolo, mai mult bărbați, dar și câteva femei mai îndrăznețe.

— Păi eu ce sunt?! sări ca ars Vasile Pricop, unul mic de statură, de vreo cincizeci de ani, pe jumătate chel, dar ager în mișcări și iute la minte. Eu am fost ales de oameni...

— Ai fost pus de ăia de la partid! Nu mai clănțani ca o muiere. Nu te-a ales nimeni. Acum, aici, pe loc, trebuie propus un nou primar, care va trebui să pregătească alegerile libere. Clar?

Tonul îi era poruncitor. Murmurele se amplificară. Avea destui prieteni și Vasile Pricop, i-o spusese lui Vlăduț Stuparu în mașină. Prin

mulțime își făcu loc preotul Bobăiceanu, care veni lângă Octavian Vadu și slobozi peste toți semnul crucii, binecuvântându-i.

— Dumnezeu să vă aibă în paza Lui! rosti el calm, după care ridică un pic vocea. Oameni buni, trăim vremuri deosebite. Știm cu toții ce-a fost, nu știm ce va fi. Numai Dumnezeu știe. Bunul-simț ne îndeamnă însă să spunem fiecare ce gândim, să ne purtăm ca oamenii și să facem ce trebuie făcut...

Vasile Pricop sări din nou cu gura:

— Părinte, n-avem nevoie de predici, fă-le la biserică...

— Așa-i, lasă-ne pe noi, că noi știm ce-avem de făcut... veni prompt în apărarea vechiului primar Dan Nodițu, unul lung și încovoiat de spate, cu un cap peste toți cei adunați acolo.

— Ce știi tu, mă? izbucni din mijlocul mulțimii Gheorghe Vamvu, omul de care mulți se temeau și despre care se vorbea că el ar fi fost cel care l-a înjunghiat pe băiatul lui Cioabă, deși nimeni n-a aflat ceva concret timp de aproape cinci ani, câți au trecut de la crimă. Ce știi tu, mă, altceva decât să stai în cârciumă și să bei? Hai, spune, ce știi?

— N-o lua chiar așa, mă nea Gheorghe, că nu dădui cu parul... bătu în retragere lunganul. Zisei că popa, la biserică... Acolo-i locul lui...

Octavian Vadu înțelese că e momentul să intervină din nou. Când pași pe ultima treaptă a scării, auzi lătratul lung al unui câine aflat tocmai dincolo de Repedea, spre Cotul Sălciilor. Ezită doar câteva secunde.

— Am fost la București, am participat la Revoluție, eu știu ce s-a întâmplat și de ce s-a întâmplat, dar nu vreau să vă țin aici o lecție de istorie. Nici nu cred că vă interesează. Ceea ce cred că ar trebui cu adevărat să știți este Proclamația Revoluției, care sunt punctele ei principale...

— Și care sunt alea, Octavian Vadu? întrebă tot aspru Gheorghe Vamvu.

— Hai, spune! se mai auziră câteva voci.

— În primul rând, este vorba de ce vă doare cel mai mult: pământul. Trebuie să vă luați pământul înapoi.

— Să te-audă Dumnezeu! strigară bucuroși câțiva.

— Și școala, și biserica să-și ia pământurile, așa cum a fost înainte de război. Dar, pentru ca toate astea să se împlinească, va trebui să vă alegeți

un primar și un grup de acțiune al Frontului Salvării Naționale de aici, din Dumbrava. Oameni cinstiți și drepti...

— Eu nu-s cinstit? îl întrerupse Pricop.

— Nu știu. Nu eu hotărăsc, s-o facă dumnealor, și arată spre cei mulți. Oricum, e nevoie de mulți oameni pricepuți, care să acționeze fără patimă, fără ranchiună, că așa ceva nu duce la nimic bun. Eu așa vă sfătuiesc să faceți.

Dădu să coboare scările. Îl opri însă aceeași voce dură a lui Gheorghe Vamvu, omul cât muntele, greu de urnit din gândurile lui:

— Dumneata, profesore, pe cine vezi primar aici, în Dumbrava asta, care este și a neamului din care te tragi? Spune, ca să vedem cum stăm...

— Pe Grigore Giurăscu îl văd eu primar, spuse apăsător Octavian Vadu.

— Păi atunci, să fie Grigore Giurăscu, zise și Dinu Dăiescu, nimeni altul decât vecinul lui. E un om gospodar și sare oricând în ajutorul celui aflat în necaz.

— Grigore să fie! mai strigară câțiva dumbrăveni.

Cel propus de Vadu era fiul fostului primar înlăturat de comuniști. Era încă un băiețandru când tatălui său, Marin Giurăscu, îi luaseră cel mai bun pământ pe care-l avea la Luncă, acolo unde se făcea cel mai bun porumb, iar grâul creștea atât de mare, încât vântoasele îl culcau la pământ și, deseori, putrezea. Marin Giurăscu nu voise să intre în întovărișirea înființată și, așa cum procedase și Gheorghe Vadu, preferase să primească pământ în loc, la mama dracului, în apropiere de Matorăț, la margine de pădure, în împărăția ferigilor.

Acum, Marin Giurăscu avea peste 80 de ani, era aproape orb. Din când în când, mai ieșea la uliță, se așeza pe bancă la soare și răspundea cu voce pierdută trecătorilor care-l salutau. Octavian Vadu știa cât pătimise și Marin Giurăscu și știa la fel de bine că fiul lui era un om drept și lucid, în momentele de cumpănă ale vieții.

După ce pricepu că oamenii lui Pricop bat în retragere, iar cei mai mulți n-au nimic împotriva celui propus, Octavian Vadu ridică mâna pentru a mai spune ceva.

— Vreau să mai spun ceva. Dacă sunteți de acord cu Giurăscu, atunci el trebuie să-și aleagă câțiva oameni pe care și dumneavoastră să-i acceptați, pentru ca împreună să pregătească adevăratele alegeri...

— Păi cum, profesore, nu-i alegem acum? interveni, oarecum surprins, Gheorghe Vamvu din mijlocul mulțimii.

— Acum e ceva provizoriu, așa-i în toată țara. Apoi se vor stabili datele alegerilor...

— Să fi rămas cei vechi să conducă până la alegeri, interveni Dan Nodițu, lunganul și deșiratul.

— Nu! i-o tăie scurt Vadu. Și știi, mă, de ce nu? ridică tonul. Pentru că nu merită! Pentru că de-aia s-a făcut Revoluție: ca să plece jigodiile! Clar?

— Bă, eu nu-s jigodie, auzi?! amenință Pricop. Și cine ești tu, mă, să vorbești, să vii aici și să faci cum ai tu chef? Noi știm c-ai fost în pușcărie, c-ai...

Vlăduț Stuparu sări ca o panteră și, în câteva clipe, haina groasă a lui Pricop se strânse ca o funie în jurul gâtului, sub forța mâinii mecanicului auto. Pricop nu mai putu să scoată un cuvânt, i se înmuiaseră picioarele și fu pe punctul de a cădea în genunchi.

— Hei, nici chiar așa! se auzi vocea puternică a lui Vamvu, care veni să-l scape pe fostul primar, pe care-l smulse din mâinile lui Stuparu.

Când lumea începu să fiarbă sub presiunea iscată, același stejar falnic – unul dintre pușinii care mai rămăseseră nealterați în Dumbrava Morilor – Vamvu, urcă pe prima treaptă și, de acolo, îi domina și mai mult pe toți ceilalți.

— Gata! S-a făcut propunerea profesorului. Eu sunt de acord cu ea și toți trebuie să fim. Grigore! îl strigă el pe Giurăscu. Treci încoace! Așa, tată, că de acum, până la alegeri, tu răspunzi de satul nostru. S-o faci, mă, așa cum a făcut-o și tatăl tău. De acord?

— De acord! susținură cei mulți.

Când să pornească spre pod, fostul primar îi tăia calea, strigându-l:

— Ascultă, bă, tu, al lui Vadu, vânzător de țară, cât crezi tu c-o să...

Nu mai apucă să termine ce-avea de spus, că o lovitură cumplită îi umplu fața de sânge. Trecuseră mulți ani de când renunțase să-și mai folosească forța fizică, dar tot de mulți ani nu-i mai zisese nimeni „vânzător de țară”. Era prea mult. Repede îi reveniră în minte imaginile lui Nodițu târât pe ulițele satului spre primărie, pentru a le arăta oamenilor cine erau trădătorii. Furia urcase brusc, îi întunecase mintea și pumnul

lovise instantaneu. Și l-ar mai fi lovit o dată, dacă n-ar fi intervenit aceiași om cât muntele, Gheorghe Vamvu.

— Lasă-l, profesore, că intri în mare belea. Țsta-i unul dintre tâmpiții care nu înțeleg ce se întâmplă acum cu țara. Țștia au fost puși numai să conducă, ascultându-i pe alții. Du-te, mă, dracului acasă și spală-ți botul murdar! i se adresă el fostului primar, care se depărtă înjurând ca la ușa cortului și tot ștergându-și nasul, din care continua să-i curgă sânge.

Octavian Vadu se trânti pe canapeaua din camera de zi a fostei case a învățătorului, pe care el o mobilase așa cum îi plăcuse și care, după moartea eminentului dascăl, tot lui i-o lăsase, ca și vila din Deal, unde se făcea acel vin negru, despre care toți cei care-l gustau spuneau că e dumnezeiesc. Casa aceasta îi plăcuse foarte mult femeii care se cuibărise adânc în sufletul său și care, deși el se străduise, nu putea s-o scoată de acolo. Ea plecase departe, în lumea mare, plecase fără niciun cuvânt de despărțire, plecase pur și simplu, plecase ca să fie uitată. Și el ar fi vrut s-o uite, să taie cu furie toate legăturile, cum taie exploratorul lianele din junglă. Încercase să pună ceva în loc. De câteva ori încercase. Eșuase. Ea tot acolo, în cuibul din sufletul lui, se afla.

Un bun prieten de la Institutul de Cercetări Istorice, Alexandru Cernescu, omul care se conducea după principiul potrivit căruia „nici o femeie nu trebuie să fie iertată dacă ți se oferă, numai proștii o fac”, îl tot bătuse la cap să se înhame și la jugul unei familii, dar el nimic. El continua să aștepte, așa-i dictau lui simțurile, așa-i șoptea o forță pe care efectiv nu și-o putea explica în momentele în care se arunca în brațele vreunei femei. Și, slavă Domnului, destule rămăneau surprinse de privirile lui neverosimil de albastre și devoratoare, și de șuvițele argintii de la tâmple. Era încă un bărbat în putere, abia împlinise cincizeci de ani și mai avea forță în pumn.

Revăzu, întins îmbrăcat pe recamierul moale, fața plină de sânge a lui Pricop. Zâmbetul lui cel vechi, ironic și ucigător, îi umplu chipul. Era destulă satisfacție în acel zâmbet, peste care trecu însă, ca un nor peste lanurile verii, o umbră. Vru să se ridice, să se dezbrace, să mai stea

acolo, în Dumbrava, unde simțea că-și încarcă bateriile numai respirând aerul rece, pur, care învăluie dintotdeauna Repedeia cea mereu limpede. Își ridică puțin capul, numai puțin, după care și-l lăsă la loc pe perna înflorată, o capodoperă de cusătură, pe care i-o dăruise sora lui, Eugenia.

Ațiți. Când se trezi de-a binelea, auzi voci afară, în ulița mare. Ieși, coborî treptele scării înalte, douăsprezece la număr, unele dintre ele continuând să scârțâie sub povara timpului, lemnul tare, îmbibat cu rășină, dând evidente semne de oboseală. În fața porții continuau să discute noul primar, preotul Bobăiceanu și Vlăduț Stuparu. Ultimul îl întâmpină, spunându-i oarecum satisfăcut:

— Bine i-ați făcut năpârcii, domnule profesor! Eu l-aș fi călcat în picioare chiar acolo, în mijlocul mulțimii.

— Mi-am ieșit din fire. Eu unul regret, îl liniști Vadu. Nu cu pumnul se pot rezolva lucrurile. Pumnul nu-i un argument. Urâsc forța brută.

— N-o fi, dar poate închide guri spurcate, interveni și Grigore Giurăscu. Mie mi-o făcurăți, domnule profesor! Asta-mi trebuia acum?

— Lasă, c-o scoateți voi la capăt. Totul e să faceți dreptate, oamenii să-și ia pământurile înapoi. Asta trebuie să realizați mai întâi. Grigore, o să te descurci. Uite, ia-l pe Vlăduț pe lângă tine, că-i merge mintea.

— Păi îl și luai. Și Vamvu e cu noi.

— Foarte bine, că și lui i s-au luat pământurile cele mai bune.

— Și cei care n-au și munceau pe tarlăua Întovărășirii? îl întrebă scurt Vlăduț.

— Să cumpere de la cei care au mai mult și nu-l pot munci. Sau în dijmă, că așa era și înainte de venirea ciumei roșii, când nimeni nu murea de foame. Mai e și pământul de la munte, dat în locul celui luat. Vă descurcați voi. Și te rog și pe dumneata, părinte, să-i ajuți, îi spuse el preotului, care privea gânditor peste grădinile înghețate ale satului.

— Cum o vrea Domnul! Spuneți că și biserica își poate lua pământul pe care l-a avut?

— De ce nu, părinte? Cui trebuie lăsat? Și-așa-i cam în paragină, zise Vadu urcând în mașina care-l adusese în sat.

În strada Soveja, după ce-și strânseseră mâinile, Vlăduț îl întrebă cum i se mai prezintă Dacia.

— Nu prea grozav, cam sughite!